

Sözcükte Anlam — Deneme

KPSS AI Coach · 03.08.2026 · 7 soru

1. "O, ders sırasında kullandığı "çizgi" sözcüğünün hangi ders için geçerli olduğunu açıklayınca herkes onu doğru anladı." Bu cümlede altı çizili sözcükle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Farklı anlamlarda kullanılabilen bir sözcük olduğuna
- B) Yazılışı ve anlamı aynı olan bir sözcük olduğuna
- C) Bir bilim dalına ait özel bir kavram olduğuna
- D) Benzetme yoluyla yeni anlam kazanmış bir sözcük olduğuna
- E) Anlamca birbirinin tam tersi olan bir sözcük olduğuna

Görünüşte benzer duran iki sözcük, bazen anlam bakımından aynı çizgide ilerlemez. Birinin cümlede bıraktığı iz, diğerinin bıraktığı izle tam olarak örtüşmeyebilir. Bu yüzden konuşur, bir sözcüğü öbürünün yerine seçerken yalnız sözlük karşılığına değil, kullanım alanına da dikkat eder. Dilin incelikleri, işte bu küçük ayrımlarda belirginleşir.

2. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Anlam bakımından birbirine çok yakın sözcüklerin her zaman tam eşdeğer olmadığına
- B) Sözcük seçiminin kullanım alanına göre değişebildiğine
- C) Sözlük karşılığının tek başına yeterli olmayabildiğine
- D) Anlam bakımından birebir aynı sözcüklerin kullanımda ayrıştığına
- E) Dil inceliklerinin küçük anlam ayrımlarında ortaya çıktığına

Bir öğrencinin notlarına bakarken, sözcüklerin yan yana gelişinin de anlam kurduğunu görmek mümkündür. İkişerli kullanımlar bazen bir duyguyu, bazen bir yoğunluğu, bazen de alışkanlık hâline gelmiş bir söyleyişi taşır. Bu tür söz öbekleri, tek bir sözcüğün yapamayacağı kadar güçlü bir çağrışım oluşturabilir. Dilin canlı tarafı, çoğu zaman bu birlikteliklerde görünür.

3. Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) İkişerli söz öbekleri, kalıplaşmış bir yapı içinde anlam etkisi oluşturabilir.
- B) İkilemeler, her zaman bir atasözünün tamamlayıcı bölümü olarak kullanılır.
- C) Yan yana gelen iki sözcük, yalnızca nesne adlarını belirtir.
- D) Duygu bildiren her sözcük mutlaka mecaz anlam kazanır.
- E) Kalıplaşmış söz öbekleri, cümlede tek başına kullanılmaz.

Bir metinde “gölge” sözcüğüyle yalnızca ışığın önüne geçen karanlık alanı değil, aynı zamanda bir kişinin etkisini ya da varlığını da düşünebiliriz. Okur, sözcüğün hangi çağrışımı taşıdığını cümledeki ilişkilerden sezer. Bu yüzden anlam, tek başına sözcükte değil, sözcüğün kurulduğu bağlamda belirginleşir.

4. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Bir sözcük, bağlama göre temel anlamı dışında da kullanılabilir.
- B) Her sözcük, her cümlede aynı anlamı korur.
- C) Sözcüğün çağrışım gücü, yazılış biçiminden daha önemlidir.
- D) Anlamı belirleyen tek ölçüt, sözcüğün sözlükteki ilk karşılığıdır.
- E) Mecazlı kullanım, ancak terim anlam taşıyan sözcüklerde görülür.

Bir kelimenin sözlükte yer alması, onun her bağlamda aynı işlevi gördüğü anlamına gelmez. Kimi sözcükler bilim dilinde özel bir kavrama dönüşür; kimi sözcükler ise günlük dilde başka bir çağrışım kazanır. Okur, bu ayrımı fark etmezse metindeki ince anlam farklarını gözden geçirir. ----

5. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu nedenle sözcüğün anlamı, kullanılacağı alan ve cümle içindeki görevine bakılarak belirlenmelidir.
- B) Bu yüzden bütün sözcükler, sözlükteki ilk anlamlarıyla anlaşılmalıdır.
- C) Buna karşın yakın anlamlı sözcükler, terim anlamlı sözcüklerle aynı işlevi görür.
- D) Oysa eş anlamlı sözcükler, günlük dilde kullanılmadığında anlamlarını yitirir.
- E) Çünkü sesteş sözcükler, her zaman mecaz anlam taşımak zorundadır.

Bir sözcüğün anlamını doğru kavramak, onu sözlükteki ilk karşılığıyla sınırlamak değildir. Çünkü kimi zaman aynı sözcük, bir alanda özel bir kavramı karşılar; kimi zaman da temel anlamından uzaklaşıp yeni bir çağrışım kazanır. Bu nedenle okur, sözcüğün cümle içindeki görevine bakmadan hızlı bir yargıya varmamalıdır. ----

6. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sözcüğün hangi anlamda kullanıldığını belirlemek için önce bağlamı ve kullanım alanını dikkate almak gerekir.
- B) Bir sözcüğün gerçek anlamı, mecazlı kullanımlarına göre daha kalıcı ve daha değerlidir.
- C) Her sözcüğün bilim, sanat ya da meslek alanlarında aynı biçimde kullanılması dilde karışıklık doğurur.
- D) Anlam değişmesi yaşayan sözcükler, zamanla sözlüklerde yer almaktan çıkar.
- E) Yalnızca eş anlamlı sözcükler, bir cümlede anlamı belirlemek için kullanılabilir.

7. “Kısa ve açık konuşan kişi, çoğu zaman düşüncesini gizlemek yerine netleştirir.” cümlesinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklığın, düşünceyi daha anlaşılır kıldığı
- B) Kısa konuşmanın her zaman eksik düşünce anlamına geldiği
- C) Düşüncenin gizlenmesi için uzun konuşmak gerektiği
- D) Netliğin yalnızca yazılı anlatımda sağlanabildiği
- E) Konuşmanın kısa olması durumunda düşüncenin yok olacağı

Cevap Anahtarı

1. A

2. D

3. A

4. A

5. A

6. A

7. A

Çözümler

- 1.** Cümlede aynı sözcüğün ders bağlamına göre açıklanması, onun farklı anlamlarda kullanılabildiğini gösterir. Bu nedenle A doğrudur. En güçlü çeldirici C, terim anlamı çağırırsa da cümlede sözcüğün bir bilim alanına ait özel kavram olduğu söylenmemektedir; yalnızca bağlama göre anlamı açıklanmaktadır.
- 2.** Parça, birbirine yakın anlamlı sözcüklerin tam örtüşmeyebileceğini ve kullanım alanına dikkat edilmesi gerektiğini söylüyor. A, B, C ve E numaralı yargılar parçadan çıkarılabilir. En güçlü çeldirici A'dır; çünkü parçanın ana fikrine en yakın yargıdır. D ise 'birebir aynı sözcüklerin kullanımda ayrışması' şeklinde farklı bir durum ileri sürer; parça bunu desteklemez.
- 3.** Parçada ikişerli kullanımların duygu, yoğunluk ve alışkanlık hâline gelmiş söyleyişi taşıyabildiği; yani kalıplaşmış söz öbekleri olarak anlam etkisi oluşturduğu anlatılmaktadır. Bu nedenle A'ya ulaşılır. En güçlü çeldirici B, atasözü ile ikileme arasındaki ayrımı karıştırır; parçada atasözü değil, ikişerli söz öbekleri anlatılmaktadır.
- 4.** Parçada "gölge" sözcüğünün hem gerçek hem de başka bir çağrışımda kullanılabileceği, ayrıca anlamın bağlam içinde belirginleştiği açıkça belirtilmektedir. Bundan çıkarılabilecek yargı, sözcüğün bağlama göre temel anlamı dışında da kullanılabilesidir. En güçlü çeldirici D, parçadaki sözlük karşılığı vurgusunu tersinden ve eksik biçimde genelleyerek yalnızca ilk anlamı ölçüt sayar; oysa metin bunun yeterli olmadığını söyler.
- 5.** Parça, sözcüklerin bağlama ve kullanım alanına göre farklı işlevler üstlenebileceğini anlatıyor; bu nedenle sonuç cümlesi, anlamın alan ve cümle içi görevle belirlenmesi gerektiğini söylemelidir. En güçlü çeldirici B, sözlükteki ilk anlamı tek ölçüt yaparak parçanın ana düşüncesine ters düşer.
- 6.** Parçada önce bir sözcüğün sözlük karşılığıyla sınırlanamayacağı, ardından da kimi sözcüklerin alan içinde özel kavram, kimi sözcüklerin ise mecazlı kullanım kazanabileceği söyleniyor. Bu akış, sözcüğün hangi anlamda kullanıldığını belirlemek için bağlama ve kullanım alanına bakılması gerektiği yargısıyla tamamlanır. En güçlü çeldirici C, terim anlamıyla ilgili gerçek bir olguyu içerir; ancak parçada anlatılan, sözcüklerin alana göre kullanımı değil, anlamın bağlamla belirlenmesidir.
- 7.** Cümlede kısa ve açık konuşmanın düşüncüyü gizlemekten çok netleştirdiği belirtilmektedir. Bu nedenle A doğru yargıdır. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü kısa konuşmayı eksik düşünceyle eşitler, oysa cümlede böyle bir anlam yoktur. Diğer seçenekler de cümlenin yönünü değiştirmektedir.